



У Польшчы нарастаюць маштабныя сацыяльныя хваляванні — з ліпеня Варшава адмяняе замарозку цен на газ і электраэнергію, якая дзейнічала амаль два гады, паведаміла РІА «Новости». Цяпер жыхарам краіны давядзецца плаціць па значна ўзрослых рахунках — кампаніі разаслалі кліентам апавяшчэнні аб павышэнні тарыфаў мінімум на 50-60 працэнтаў (асобныя эксперты называюць і 80 працэнтаў).

Па ўсім відаць, што ў польскім бюджэце шмат у чым з-за проста вар'яцкай па тэмпах (і, адпаведна, аб'ёмах фінансавання) мілітарызацыі зусім не засталася грошай на энергетычныя субсідыі насельніцтву. Палякаў «выставяць на грошы» — пра патрэбы простых людзей афіцыйная Варшава традыцыйна «забылася». Да чаго ж рыхтуюцца жыхары Польшчы?



### «ЛІСТЫ ЖАХУ»

У разгар энергакрызісу ў маі 2022-га палякі спачатку разарвалі доўгатэрміновы кантракт з «Газпрамам» і толькі потым сталі думаць, што рабіць далей, адзначыла РІА «Новости». У выніку замарозілі кошт прыроднага газу для спажываюца. Таксама зафіксавалі тарыф на электраэнергію (з пэўным лімітам спажывання). Для фермераў і шматдзетных сем'яў прадугледзелі больш высокі ліміт. Усё, што больш, — па значна вышэйшых расцэнках. Схema разлікаў дастаткова складаная, але прынцып той жа, што і ў іншых краінах ЕС: пастаўшчыкі прадавалі электрычнасць спажывацям ніжэй за рынак і атрымлівалі за гэта кампенсацыю ад дзяржавы і спецыяльных бюджэтных фондаў, якія часткова фінансуюцца вытворцамі энергіі.

У выніку, паводле звестак Еўрастата, у Польшчы цэны на электраэнергію і прыродны газ для хатніх гаспадарак былі аднымі з самых нізкіх у ЕС. Уляцела гэта ў капейчыну: агульны выдаткі на абмежаванне і замарожванне цен на электрычнасць, газ і цяпло на 2022—2023 гады дасягнулі амаль 100 мільярдаў злотых — 23,4 мільярда еўра.

Новы ўрад працягнуў замарозку і на першае паўгоддзе 2024-га. Да гэтага часу спажывацы плацілі за электрычнасць па стаўках снежня 2021-га, удакладнялі ў Польскім камітэце па электраэнергетыцы. Аднак гэтая мера сітуацыйная і часовая, падкрэслілі ў арганізацыі.

Замарозка заканчваецца 30 чэрвеня. Улады больш стрымліваць цэны не маюць намеру, паколькі электрагенерывальныя кампаніі і дзяржбюджэт з гэтым не спраўляюцца. Мільёны польскіх сем'яў, чые дамы падключаны да газаводы, атрымалі «лісты жаху», паведаміў партал Onet.pl. Менавіта так без перабольшвання можна назваць квітанцыі з новымі тарыфамі на газ, якія польская нафтагазавая кампанія PGNiG адправіла сваім кліентам. PGNiG — найбуйнейшы ў Польшчы прадавец газу. Аднак яго дробныя канкурэнты не адстаюць ад лідара галіны і таксама абяцаюць павышэнне цен.

З 1 ліпеня цэны на газ вырастаць (у залежнасці ад тарыфу) з 45 да 47 працэнтаў. Аднак гэта яшчэ не ўсё. Кампаніі, карыстаючыся момантам, адначасова павялічваюць усе спадарожныя зборы, гэта значыць, цэны на размеркаванне газу, амерыцызацыю сеткі і г. д. У выніку сума да аплаты ў канцы ліпеня ў параўнанні з чэрвенем павялічыцца мінімум на 60 працэнтаў.

### ПАДАЧКА, А НЕ ДАПАМОГА

У Польшчы цяпер абмяркоўваецца ўвядзенне «энергетычных сертыфікатаў», якія атрымаюць беднякі і сем'і з невысокімі

даходамі. Праблема ў тым, што, на думку многіх, такая падтрымка будзе падачкай, а не рэальнай дапамогай. Журналісты партала Onet.pl пагаварылі з палякамі, якія выкарыстоўваюць у гаспадарцы газ — як з сеткі, так і з балонаў. Усе проста ў жаху.

«Спачатку ўсё было выдатна. Больш не трэба было хадзіць у кацельню, каб паліць кацёл. Не трэба купляць вугаль, закідваць яго ў склеп. Асабліва пасля смерці мужа я ў поўнай меры ацаніла перавагі газу. Цяпер, атрымаўшы ліст з гэтымі новымі тарыфамі, я літаральна заплакала, — уздыхае 75-га-

сёння і так вельмі высокая, будучы яшчэ вышэйшай. Для людзей гэта будзе значна чым банкруцтва», — кажа Уладзіслаў.

Ідэю «энергетычнага сертыфіката» мужчына ўспрымае як надобры жарт. «Я жыву з жонкай, значыць, нам дадуць 400 злотых. І гэтага нам павінна хапіць на аплату рахункаў за электрычнасць і газ? Гэта проста смешна...» Яго жонка ківае галавой: «Нешта мне гэта нагадвае. Мінулы раз, калі Туск быў ва ўладзе, у яго таксама не было грошай на дапамогу палякам. «Няма і ніколі не павінна быць», — іранізуе жанчына, згадваючы выказванне

Рахункі мужчыны за газ складаюць ад 130 да 150 злотых у месяц. «Цяпер я буду плаціць, напэўна, ужо больш за 200 злотых, быццам бы не такая ўжо вялікая розніца, але для мяне гэта ўсё роўна вельмі адчувальна. Два гады таму я плаціў за газ максімум 60 злотых. За апошнія гады гэтая сума вырасла ўтрая. Пры гэтым мой заробак у тры разы не павялічыўся», — падкрэслівае ён.

### ЧЭК ЯК ПРЫСУД

За апошнія пару гадоў цэны на хлеб у Польшчы ўзраслі ў некалькі разоў, а сёлета чакаецца яшчэ большае павышэнне. Адным з фактараў

## ЗА ПАЎКРОКА АД «ЭНЕРГЕТЫЧНАГА ШОКУ»

Да чаго рыхтуюцца жыхары Польшчы?



дзевяці пані Яніна, жыхарка мястэчка Велюнь у Лодзінскім ваяводстве. — Ацяпленне дома або прыгатаванне супу раз у два дні цяпер мне будзе проста не па кішэні. Прыйдзецца адключыць абагрывальнік у ваннай і гасцінай і перабрацца жыць на кухню».

Па словах жанчыны, у зімовы сезон яна раз на два месяцы плаціла за газ прыкладна 800 злотых. Улетку атрымлівалася каля 250 злотых. «Калі цана вырасце на 50 працэнтаў, мне давядзецца плаціць 370—1400 злотых. Гэта для мяне проста касмічная сума. А на што набываць лекі? А электрычнасць, якая таксама становіцца даражэйшай? Дзе ежа?» — заўважае жанчына.

Проста ў шоку і Уладзіслаў Міхальскі, жыхар шматпавярховіка на вуліцы Наватарскай у Закапанэ. «Наш дом быццам бы новы, яму 12 гадоў. Але мы жывём на першым паверсе, проста над падземнымі гаражамі. Холад страшны. Вядома, якія бываюць зімы ў Закапанэ. Газавая печ працуе амаль няспынна, каб у кватэры было адносна цёпла. Ужо цяпер за ацяпленне і прыгатаванне ежы мы плацім зімой каля 800 злотых. Таму я проста не магу сабе ўявіць, што цэны на газ, якія

былога міністра фінансаў Яцэка Растоўскага.

У гэтай сітуацыі многія людзі, якія ацяпляюць дом газам, пачынаюць шукаць яму альтэрнатыву. Яшчэ адзін суразмоўца Onet.pl Давід жыве ў горадзе Новы-Тарг у старым доме разам са сваёй жонкай, свякрухай і двума дзецьмі-падлеткамі. За сезон за газ (ацяпленне, гарачая вада і прыгатаванне ежы) яны плацяць 1500—1800 злотых у месяц. «Для нас гэта вялікі выдаткі. Пасля павышэння тарыфаў увесь заробак жонкі будзе сыходзіць на аплату квітанцыяў за электрычнасць і газ. Таму я падумаваў аб тым, каб купіць дзе-небудзь старую печку ў кацельню, якой мы не карысталася ўжо гадоў дваццаць. Цэны на вугаль на фоне апошніх падзей упалі. Мой сябар, у якога падобны дом, спальвае зімой каля тону ў месяц. Эканамічная выгада ў наяўнасці. Я ведаю, што гэта неэкалагічна, а гэтыя печкі ў нас ужо забаронены. Шчыра кажучы, мне ўсё роўна». Давід кажа, што кіруецца эканамічнымі, а не экалагічнымі меркаваннямі.

Пётр з сілезскага мястэчка Жоры з жонкай і двума сынамі дашкольнага ўзросту для нагрэву вады і прыгатавання ежы выкарыстоўвае газ (а зімой і для ацяплення).

росту цен на прадукты з'яўляецца інфляцыя, звязаная з павелічэннем затрат. Вытворцы таксама эканомяць, памяншаючы вагу прадукцыі ў пакаванні або скарачаючы колькасць кампанентаў. Гэтыя меры зніжаюць сабекошт, але не прыводзяць да зніжэння цаны тавару. У сваю чаргу, пакупнікі выкарыстоўваюць розныя хіт-

рыкі, каб сэканоміць грошы пры куплі прадуктаў. Высокі кошт харчавання і нестабільная эканамічная сітуацыя негатыўна ўплываюць на жыццё палякаў. Многія прадпрыемствы не вытрымліваюць шалёнага росту цен і вымушаны закрывацца. У такой сітуацыі ўсё больш людзей здзяйсняюць крадзяжы ў супермаркетах, каб хоць неяк пракарміць сябе і свае сем'і. Гэтая з'ява — сведчанне таго, што крызіс ударыў па самых уразлівых пластах грамадства.

Маштабы крадзяжоў у крамах у Польшчы пашыраюцца, піша Rzeczpospolita. Паводле звестак Галоўнага ўпраўлення паліцыі краіны, у мінулым годзе было адзначана больш за 40 тысяч выпадкаў злачынстваў, звязаных з магазіннымі крадзяжамі. Гэта азначае рост на 22,2 працэнта ў параўнанні з 2022-м, а параўноўваючы з данымі 2021-га, рост адзначаны больш як на 60 працэнтаў. Аднак гэтыя лічбы датычацца толькі 1/10 часткі крадзяжоў, якія былі раскрыты. Насамрэч іх звыш 400 тысяч.

Усё больш палякаў апускаецца ў галечу, піша Bankier.pl. Самыя ўразлівыя групы насельніцтва — дзеці і пажылыя. Амаль усе свае грошы маламаёмнасныя накіроўваюць на аплату рахункаў, эканоміць даводзіцца на прадуктах і леках. Купля, напрыклад, акулераў для гэтых людзей становіцца залішняй раскошай. Па-ранейшаму не кожны з бацькоў можа дазволіць сабе аплываць штодзённае гарачае харчаванне для свайго дзіцяці. Каля 1,8 мільёна жыхароў Польшчы жывуць у крайняй бядзе, у тым ліку 400 тысяч дзяцей. Колькасць непаўналетніх у гэтай групе насельніцтва рэзка ўзрасла. Паводле звестак Галоўнага статыстычнага ўпраўлення Польшчы, наяўнасць дзіцяці з'яўляецца фактарам, які ў сем'ях з невысокім даходам

можа павялічыць рызыка скаціцца ў галечу. З кожным новым дзіцем узровень беднасці павялічваецца.

«У Польшчы ёсць людзі, для якіх кожны чэк з'яўляецца прысудам, — адзначаюць аўтары даклада па даходах палякаў. — Лекі, асноўныя прадукты харчавання, адзенне, сродкі гігіены. Гэта прадметы першай неабходнасці, якія з'яўляюцца для іх прадметам раскошы. Яны не памятаюць, што гэта такое — выдаткаваць грошы на «маленькія задавальненні». Людзі, якія жывуць у галечу, з жахам каюць падлогу сваіх і без таго сціпых выдаткаў».

Тым часам стала вядома, што ўрад Польшчы хаваў ад грамадскасці прагноз аб надыходзячым росце «энергетычнай беднасці» ў краіне ў сувязі з заплаваным павышэннем цен на электраэнергію пасля 1 ліпеня. Гэтыя звесткі сталі вядомыя палякам толькі дзякуючы Еўракамісіі (ЕК), якая іх абнародавала. Аб гэтым паведаміла газета Dziennik Gazeta Prawna. Паводле звестак выдання, у дакладзе, адпраўленым Еўракамісіі, міністэрства клімату і навакольнага асяроддзя Польшчы разглядае сцэнарыі, паводле якога некалькі мільёнаў грамадзян краіны пасля павышэння цен на электраэнергію не змогуць задавальняць свае асноўныя патрэбы ў абаграванні і асвятленні ўласнага жылля.

Прыкметы «энергетычнай беднасці» ўжо назіраюцца ў 11 працэнтаў усіх польскіх хатніх гаспадарак, яшчэ тры працэнты знаходзяцца ў «групе рызыкі», адзначаецца ў дакуменце. Міністр клімату і навакольнага асяроддзя Паўліна Геніг-Клоска заявіла, што дакумент не быў абнародаваны яе ведамствам «з-за вельмі напружаннага графіка [работы] міністэрства». Тут, напэўна, каментарыі залішня — улада не для народа.

Пётр ДУНЬКО.

### Даслоўна

## «З кожнага паляка, у тым ліку немаўлят, улады аднімуць да \$4 тыс. на мілітарызацыю»

Аб гэтым Прэзідэнт Беларусі, Старшыня VII Усебеларускага народнага сходу Аляксандр Лукашэнка заявіў на пасяджэнні VII УНС.

«Агульны аб'ём фінансавання праграм тэхнічнай мадэрнізацыі польскага войска да 2035 года прадугледжаны ў памеры 133 мільярдаў долараў. Ці ведаюць палякі, што з кожнага члена сям'і, уключаючы немаўлят, аднімуць да 4 тысяч долараў?» — заўважыў Аляксандр Лукашэнка.

Так, перааснашчаючы ўзброеныя сілы, Польшча робіць акцэнт на закупцы сучасных баявых самалётаў, беспілотных лятальных апаратаў, бранятэхнікі, рэактыўных сістэм залпавага агню і зенітных ракетных комплексаў як замежнай, так і нацыянальнай вытворчасці. Акрамя таго, польскае кіраўніцтва мае намер заключыць кантракты на пастаўку амерыканскіх ударных верталётаў AH-64.

«Што датычыцца баявых падраздзяленняў узброеных сіл Польшчы на граніцы з Беларуссю. Пад маркай умацнення аховы ваенных вырашаюць разведвальна-дыверсійныя задачы. Ну і Польшча мае намер стварыць «самыя магутныя сухапутныя войскі ў Еўропе». Зразумела, з дапамогай ваенна-тэхнічнай падтрымкі Злучаных Штатаў, — сказаў Прэзідэнт. — Варшава паступальна нарошчвае колькасць узброеных сіл: да 2035 года плануецца павялічыць іх да 300 тыс. чалавек (цяпер у іх крыху больш за 190 тыс.). Таксама не магу ўтрымацца ад каментарыя. У гэтай беднай Польшчы і так ужо няма каму працаваць, грамадзянскіх праблем вышэй за дах. Пра якія бітвы мараць? Хто іх будзе забяспечваць? Бо для вайны патрэбна магутная эканоміка, а яны сядзяць на датацыях Еўрасаюза і дапамозе Злучаных Штатаў Амерыкі».

«Навошта ім гэта трэба наогул? Мы не збіраемся з імі ваяваць. З тэрыторыі Беларусі яны не павінны чакаць ніякіх актыўных, агрэсіўных дзеянняў супраць польскай дзяржавы і народа. Нам гэта не трэба», — падкрэсліў Прэзідэнт.